

Yritystukineuvottelukunnan esitykset ja aloitteet

Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016) 6 § 4 kohdan mukaan yritystukineuvottelukunnan tehtävänä on tehdä toimivaltaiselle viranomaiselle esityksiä ja aloitteita lainsäädännön ja hallintokäytännön kehittämiseksi. Neuvottelukunta on hyväksynyt 27.4.2021 seuraavat esitykset ja aloitteet.

Esitykset ja aloitteet:

- 1. Pienet tukiohjelmat:** Tukia suunniteltaessa tulee selvittää voisiko tuen liittää johonkin olemassa olevaan ministeriön tai toisen ministeriön tukiohjelmaan sirpaleisuuden ja hallinnollisten kustannusten välttämiseksi.

Perustelu: Hallinnollisen rasituksen minimointi ja vaikuttavuus. Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen arvion mukaan yritystukijärjestelmän hajanaisuus aiheuttaa tehottomuutta. Järjestelmä syö resursseja. Sekavuus on synnyttänyt uuden toimialan, jonka liiketoimintamalli perustuu tukijärjestelmän tuntemiseen. Kansantalouden kannalta hyödyllisiä resursseja sitoutuu epätarkoituksenmukaisesti.

- 2. Kokeilut:** Uusia tukiohjelmiä tulisi käynnistää mahdollisuuksien mukaan kokeilujen kautta. Kokeilun arvioinnin ja/tai saadun kokemuksen jälkeen tukiohjelmaa voidaan kehittää tehokkaammaksi ja mahdollisesti laajentaa, jos tukiohjelman on todettu olevan vaikuttava suhteessa muihin keinoihin.

Perustelu: Yritystukijärjestelmän tehokkuuden lisääminen tutkitun tiedon avulla ja julkisten varojen tehokkaampi käyttö. Tavoitteena tukijärjestelmän mahdollisimman korkea vaikuttavuus.

- 3. Ryhmäpoikkeusasetuksen käyttö de minimis –tukiasetuksen sijaan:** Jos tukeen voidaan soveltaa sekä ryhmäpoikkeusasetusta että de minimis –tukiasetusta, tukiviranomaisen tulisi ensisijaisesti soveltaa ryhmäpoikkeusasetusta.

Perustelu: De minimis –tukiasetuksen soveltaminen kuluttaa de minimis –tukikiintiötä (enintään 200 000 euroa kuluva ja sitä edeltävän kahden verovuoden aikana), mikä voi vaikuttaa tuen saajan myöhemmän tuen saantiin. Suositus ei lähde ajatuksesta, että yritykselle voitaisiin myöntää mahdollisimman paljon tukia, vaan tukia myönnetään aina tukiehtojen mukaisesti. Suositusta tarvitaan sen tilanteen välttämiseksi, jossa yritys täyttää tukikriteerit, mutta tukea ei voida myöntää, koska hallinnollinen de minimis –kiintiö on täynnä.

- 4. Tukiohjelmien tarkkarajaisuus:** Tukiohjelman tulisi olla mahdollisimman tarkkarajainen sen suhteen, että sen puitteissa voisi myöntää vain EU valtioneuvoston 107 artiklan 1 kohdan edellytykset täyttäviä tukia (ml. De minimis tuet ja SGEI tuet (SEUT 106(2))). Jos tu-

kiohjelmasta voidaan myöntää 107 artiklan edellytykset täyttäviä tukia taloudelliseen toimintaan ja tukea ei-taloudelliseen toimintaan tai muiden artiklojen edellytykset täyttävään toimintaan, tukiohjelman säädöksissä tai soveltamisohjeissa tulisi olla tarkkaan määritellyt ja yksiselitteiset perusteet sen osalta mihin valtiontukisääntöön perustuen tukea myönnetään.

Perustelu: Hallinnollisen rasituksen minimointi ja tukien myöntämisen selkeys. Mikäli tukiohjelmasta voidaan myöntää eriperusteisia tukia, tukien valtiontukisääntöperusteisuus voi hämärtyä. Käytännössä epätarkkarajaisuus tarkoittaa sitä, että tuen myöntävä virkamies joutuu arvioimaan, onko tuki tukea ei-taloudelliseen toimintaan vai taloudelliseen toimintaan ja edelleen mitä valtiontukisääntöä siihen tulee soveltaa. Tämä tulisi ratkaista ohjaavan ministeriön toimesta. Käytäntö hämärtää tukiohjelmien tarkkarajaisuutta ja voi luoda epäselvyyksiä esimerkiksi sen suhteen mitä tietoja yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmän sisältämään yritystukien yhteiseen tietovarantoon tallennetaan.

Taloudelliseen toimintaan myönnettyjen tukien yleisistä edellytyksistä annetun lain mukaan tukiviranomaisen on pyydettävä lausunto tukiohjelmien tai tukiohjelman ulkopuolisten yksittäisten tukien EU valtiontuenmukaisuudesta sekä mitä menettelytapaa tukeen sovelletaan. Lain mukaan tukiviranomainen voi pyytää lausunnon tukiohjelmien tai tukiohjelman ulkopuolisen yksittäisten tukien hyvän tuen edellytysten täytymisestä. Yritystukineuvottelukunnan lausunnot eivät ole sitovia.

Tuen myöntäjällä ei ole velvollisuutta eikä mahdollisuutta pyytää yksittäisestä tukiohjelmasta kuuluvasta tuesta lausuntoa yritystukineuvottelukunnalta. Tukiohjelmien epätarkkarajaisuus voi johtaa siihen, että tuen saajan toiminnan taloudellisuuden / ei taloudellisuuden ja mitä valtiontukisääntöä tulee noudattaa, arviointi siirtyy alemmas yksittäisille tuen myöntäjille, mikä voi osaltaan heikentää tuen saajan oikeusturvaa. Käytäntö on omiaan johtamaan epäselviin tilanteisiin tuen myöntövaiheessa, mikä lisää hallinnon tehostomuutta.

5. **Vaikuttavuuden arviointi:** Tukiohjelman arviointitutkimuksen menetelmävalinnassa tulisi selvittää mahdollisuudet ekonometristen menetelmien käyttöön tukiohjelman luonne ja käytössä olevat resurssit huomioiden. Uusien tukien kohdalla arviointisuunnitelman valmistelu tulisi tehdä jo tuen suunnitteluvaiheeseen, jota voitaisiin myöhemmin täsmentää välittömällä vaikutuksilla ja kohdentumisesta saatuja tietoja hyödyntämällä. Tukiviranomainen voi pyytää arviointisuunnitelmaan yritystukien tutkimusjaoston kommentit tai laatia sen ostopalveluna yhteistyössä tutkijoiden kanssa. Yritystuki-instrumenttien vaikuttavuus tulisi mahdollisuuksien mukaan arvioida satunnaistetuilla kontrolloiduilla kokeilla (Case-esimerkki suunnitelma rekrytuen satunnaistetusta koasetelmasta: <https://tem.fi/-/ehdotus-yksinyrittäjien-rekrytointitukikokeilun-koesuunnitelmaksi>)

Perustelu: Laissa taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016) 5 § mukaan tukiviranomaisen on määrittää viimeistään ennen tukiohjelman tai tukiohjelman ulkopuolisen yksittäisen tuen muuttamista tai jatkamista arvioitava tuen vaikuttavuutta. Euroopan komission kilpailuosasto on tuonut esille yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen liittyvän yli 150 M€ tukiohjelmien arviointivelvoitteen laajentamisesta komission menetelmistä antaman asiakirjan (2014) mukaisesti. Komission mukaan velvoitetta voisi laajentaa esimerkiksi alentamalla 150 M€:n kynnysarvoa, koska vain osa nykyisin tehdyistä vaikuttavuusarvioinneista on tehty komission mukaan riittävän asianmukaisilla menetelmillä. Se ilmenee sattumanvaraisina tuloksina. Evaluaatiot ovat osa politiikkavalmistelua ja päätöksentekijöille tulee tuottaa informaatiota siitä mikä toimii ja mikä ei.

Suunnittelu edellyttää tiivistä yhteistyötä tutkijoiden ja tukitoimen toteuttavien tahojen välillä. Arviointisuunnitelman laadinta voidaan toteuttaa arvioinnin toteutuksesta erillisenä ostopalveluna.

Yritystukineuvottelukunta on laatinut vuodesta 2019 alkaen vuositason arviointisuunnitelman tuista. Toiminnassa on painotettu vaikuttavuuden arvioinnin kehittämistä. Yritystukien tutkimusjaosto on perustettu vuonna 2019. Datan saatavuutta on parannettu laajentamalla yritystukien asiakastietojärjestelmä yritystukien tiedoilla 1.4.2021 alkaen (ns. yritystukirekisteri), joka mahdollistaa myös Tilastokeskuksen yritystukitilaston uudistamisen. Suomessa on tehty muutamia tutkimuksia ekonometrisilla menetelmillä (Business Finlandin tk-tuet, Finnfundin erityisriskirahoitus, energiaintensiivisten yritysten veronpalautus ja maaseudun kehittämisrahoitus), minkä lisäksi ELY-keskusten yritysten kehittämisavustuksesta ja Team Finland –verkoston toiminnasta on tutkimus käynnissä. Ensimmäisen työntekijän rekrytointituen (ns. rekrytuki) vaikuttavuudesta on laadittu satunnaistetun kokeen arviointisuunnitelma.

Tukiviranomaiset voivat hyödyntää vaikuttavuusarvioinnin havaintoja ja tuloksia ko. tuki-instrumentin kehittämisessä ja/tai vaihtoehtoisten edistämistoimenpiteiden suunnittelussa tavoitteena lisätä tukijärjestelmän vaikuttavuutta.

- 6. EU-rahoituksen hyödyntäminen:** Ministeriöiden tulee selvittää voisiko kansallisen yritystuen rinnalla käyttää erilaisia EU-rahoitusohjelmia kuten InvestEU ja välittää niistä aktiivisesti tietoa asiakkaille osana tuen hakuprosessia. Yhdessä EU-rahoituksen kanssa käytettynä kansalliset tuet voivat mahdollistaa enemmän ja suurempia hankkeita.

Perustelu: Kansantalouden voimavarojen tehokas hyödyntäminen. EU-rahoituksen hyödyntäminen parantaa Suomen asemaa nettomaksajana. Hyödyntämismahdollisuuksia on tunnistettu esim. InvestEU

ohjelman seuraavilla osa-alueilla: kestävä infrastruktuuri, tki ja digitalisaatio, pk-yritykset ja sosiaaliset investoinnit ja osaaminen. EU:n markkinaehtoiset rahoitusinstrumentit parantavat rahoituksen saataavuutta ja siten osaltaan heikentävät perusteita kansalliselle julkiselle tuelle (avustuksille). EU:n rahoitusinstrumenttien kautta voi saada rahoitusta sellaisiin kohteisiin, joihin tällä hetkellä myönnetään kansallista (myös avustusmuotoista) yritystukea. Esimerkiksi InvestEU:n ja eri ikkunoiden myötä yhteiskunnallinen näkökulma laajenee myös EU:n rahoituksessa, ja jatkossa instrumentit todennäköisesti soveltuvat aiempaa laajemmin erilaisten yhteiskunnallisten tavoitteiden edistämiseen. (Kasvuyritysten rahoitus Suomessa: InvestEU –ohjelman hyödyntäminen ja mahdollisuudet. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162964>).